

© Editura EIKON

București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național
al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNC SIS)

Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României

ISBN: 978-606-49-0190-3

Tehnoredactor: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

Mircea Vulcănescu

GÂNDURI DESPRE MAICA DOMNULUI

IMNUL ACATIST

*Traducere în limba franceză de
Mariuca Vulcănescu*

E I K O N

București, 2019

CUPRINS

<i>Prefață</i>	5
<i>Gânduri despre Maica Domnului</i>	9
<i>Despre Imaculata concepție</i>	13
<i>Acatistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu</i>	18
<i>Avant-propos</i>	34
<i>Réflexions autour de la Sainte Vierge</i>	39
<i>Sur l'Immaculé Conception</i>	43
<i>L'Acathiste de la Très Sainte Mère de Dieu</i>	48

Dacă Maica Domnului i-a prilejuit lui Mircea Vulcănescu regăsirea credinței depline și însuflețirea de a o împărtăși celorlalți, fie ei români sau străini, tot către ea își îndreaptă gândurile Mircea Vulcănescu când explică, în cadrul procesului în urma căruia a fost condamnat la temniță grea, hotărârea de a-și risca viața și libertatea în vremuri de cumpănă. Astfel, în 1948, rostindu-și, în fața Curții de Apel București, „Ultimul cuvânt”, M. Vulcănescu citează, pentru a-și justifica atitudinea sa de implicare în guvernul antonescian pentru a salva ce se mai putea salva din România, o parte din poezia poetului francez Charles Peguy, *Rugă Fecioarei*:

*„Când trebuie să facem popasul la răscruce,
S-alegem de căință părerile de rău,
Când trebuit-a viața să-și afle cursul său
La cheia îndoită a bolților în cruce,
Tu, singură, Stăpână pe-al tainelor destin
Știi că pe-o cărare ne aștepta impasul
Și cunoșteai pe aceia ce ne-au ales-o pasul
Cum se alege cedrul și lemnul unui scrin.
Și nu din vrednicie, căci nu aveam putere
Și nici din datorie, pentru că n-o iubim,
Dar așa cum dulgherii compasu-n mână țin
Din setea de a ne pune la mijloc, la durere,
Pentru ca jalea lumii să o primim în piept
Și din nevoia cruntă de-a nu te ști ferit,
De-a trage unde-i greul, chiar dacă e cumplit,
Și de-a primi și răul, întreg, precum e drept.”*

IONUȚ BUTOI

Gânduri despre Maica Domnului¹

Iată principalele praznice pe care Biserica Ortodoxă le-a închinat Sfintei Fecioare:

- 8 septembrie: Nașterea Maicii Domnului (Sfânta Marie Mică)
- 21 noiembrie: Intrarea în Biserică a Maicii Domnului
- 25 decembrie: Nașterea Domnului
- 2 februarie: Întâmpinarea Domnului
- 15 august: Adormirea Maicii Domnului

Vinerea Mare conține, de asemenea, la Prohod, multe referiri la Maica Domnului.

De asemenea, pentru utrenie și vecernie, sunt rânduite strofe întru cinstirea Sfintei Fecioare, care se citesc de îndată după cele către Sfânta Treime.

La liturghie, de îndată ce preotul o invocă pe Sfânta Fecioară, corul intonează cântecul de laudă al Maicii Domnului, care corespunde cântecului *Ave Maria* al catolicilor.

Toate rugăciunile de obște, ca și cele de sine, care respectă rânduiala și încep prin invocarea Sfântului Duh, se termină prin aceeași rugăciune adresată Sfintei Fecioare.

¹ Textul este recuperat din ciornele folosite de Mircea Vulcănescu pentru conferința susținută la Paris, în 1928, despre Maica Domnului în ortodoxie. Este scris în limba franceză. Traducerea de față a fost realizată de Mariuca Vulcănescu.

Acesta constituie "aluatul" liturgic căruia Acatistul îi redă o imagine vie și cuprinzătoare în cele 144 de laude ale sale.

Încă un cuvânt despre cinstirea Sfintei Fecioare: în ciuda mării evlavii pentru Maica Domnului și a simțământului înaltei sale înrâuriri și puteri, Răsăritul face deosebirea dintre *adorarea* Sfintei Treimi și *venerarea* Sfintei Maici a lui Dumnezeu. Rugăciunile rânduite arată că puterea sa este de a mijloci către Dumnezeu.

Fiind Maica Domnului, aflată lângă Sfânta Treime, ea are în fața lui Dumnezeu o înrâurire mai mare decât a celorlalți sfinți. Astfel, venerarea sa este fără seamăn, căci ea se află în slavă mai mult decât sfinții.

Din punct de vedere al formei, Acatistul (o veche formă de poezie liturgică) este compus din 24 strofe, fiecare dintre acestea începând cu câte o literă a alfabetului grec și succedându-se în această ordine.

Versurile grupate două câte două formează strofe și antistrofe, fiecare grup fiind compus, astfel, dintr-un „Condac” urmat de un „Icos”, care sunt psalmodiate, pe rând, de stranele din dreapta și din stânga.

Condacul este o strofă scurtă ce conține descrierea unui fapt istoric, o laudă sau un fapt al învățaturii de credință întru slava lui Dumnezeu.

Icosul este compus din două părți: una constă într-o expunere istorică sau de credință, cealaltă fiind o preamărire conținând 12 versuri, la care se adaugă încă unul ce sintetizează virtutea sfântului invocat. Acest vers din urmă se repetă.

Acatistul este compus din 12 Condace și 12 Icosuri. Fiecare Icos conținând 12 laude – după cum am amintit mai sus -, reiese că, într-un acatist, avem 144 de elogii întru cinstirea sfântului.

Acatistul este precedat, de obicei, de o strofă sau de o rugăciune. Deseori este încadrat astfel atât la început, cât și la sfârșit. Acatistul își trage numele de la faptul că este cântat în picioare.

Cel mai vechi acatist datează de la începutul secolului șapte (626). El este închinat Sfintei Fecioare întru cinstirea minunii săvârșite de aceasta pe timpul împăratului Heraclius: cum prințul persan Hosroe (cuceritorul grecilor) venea către Constantinopol pentru a-l asedia dinspre Asia, iar Khaganul (prințul) sciților și moesiienilor venea cu același gând dinspre Europa, grecii au făcut o mare procesiune în părțile orașului care le-a adus victoria. Atunci au cinstit izbăvirea orașului compunând Acatistul de față care, la început, face referire la această victorie.

Acest Imn a rămas, în poezia liturgică răsăriteană, un tip anume, fiind adoptat de imnologi și hagiografi.

Este cântat în sâmbăta dinaintea Bunevestiri. Imnul Acatist este cel mai bogat și mai cuprinzător dintre toate cele închinat Sfintei Fecioare.

Cum simțământul ortodox se regăsește mai intens în liturghie decât în operele de doctrină ce reprezintă opinii particulare, iar cultul este același pentru întreaga Biserică, pentru a se cunoaște adevăratele simțăminte ale Răsăritului către Sfânta Fecioară, trebuie cercetat acest cânt liturgic.

Se va vedea, astfel, nu ceea ce Răsăritul atribuie Sfintei Fecioare, ci felul în care Răsăritul o laudă pe Maica Domnului, ceea ce este mai aproape de spiritul întâlnirilor noastre.

Discuția noastră va ajunge, poate, la finalul ei, să adune laolaltă câteva puncte ale învățaturii de credință utile pentru a întregi tabloul.

*

Sfânta Fecioară este Maica lui Dumnezeu. În ea a fost plămădit Fiul, născut din tată fără mamă în ordinea divină și, după trup, născut din Sfânta Fecioară și Sfântul Duh, fără tată.

Iisus Hristos își are firea omenească de la Sfânta Fecioară, pentru că, prin ea, Cuvântul a luat trup.

Acest fapt îndeosebi îi conferă Maicii Domnului principalele sale trăsături și formează obiectul venerării ei în Răsărit.

Aici avem un lucru interesant. La noi, se zice mult mai adesea „Maica lui Dumnezeu” sau „Maica Domnului nostru”, decât „Sfânta Fecioară”.

Ea este Maica noastră, Stăpâna noastră, Apărătoarea noastră. Maică a lui Dumnezeu, ea este, de asemenea, Maica noastră a oamenilor ce alergăm la Fiul Său, pentru că întru El se regăsește Omul, adevăratul Om. Ea este Maica firii omenești regenerate în Hristos.

Ea este veșnic Fecioară, înainte, în timpul și după nașterea lui Iisus Hristos: „ante et post partum”.

Simțământul ortodox pe care-l regăsim în acatist exprimă taina inefabilă a acestei nașteri unite cu fecioria.

*

Fecioara este cel mai înalt vârful creației – prin care creația tinde către și își cheamă Mântuitorul, dar ea nu mântuiește în mod direct. Ea Îl primește și Îl redă lumii pe Mântuitorul.

Dacă Fecioara este deosebită de ceilalți oameni, printr-un gest al grației divine, oare nu compromitem ideea umanității lui Hristos (născut din femeie) – idee ce are o mare valoare în ortodoxie? Hristos nu a cunoscut păcatul (și) din faptul că natura sa umană era unită cu dumnezeirea.

Dacă Dumnezeu, printr-un act al grației Sale, a făcut o persoană umană impecabilă (Maica Domnului), atunci mântuirea este posibilă și fără Întrupare. Și dacă se răspunde: ea (Maica Domnului) a fost mântuită prin meritele lui Hristos încă înainte de nașterea Sa, atunci Hristos este Mântuitor înainte de a se Întrupa. De aici ar decurge că nu Întruparea ar fi cea care duce la mântuire. Ci doar prin Întrupare este Hristos Mântuitor și orice har ne este dăruit prin Iisus Hristos.

Despre Imaculata concepție

Ortodocșii simt, la catolici, o nevoie de a o slăvi pe Fecioară mai presus decât toată creația și împărtășesc acest sentiment.

Dar, pe când voi (catolicii), aveți nevoie să o știți îndreptățită în fața lui Dumnezeu, noi, într-o concepție cosmologică, o vedem în fruntea creației, cea mai fără de

prihană dintre toate făpturile. Și din acest motiv se sălășluiește Duhul în lăuntru ei. O curățește sălășluindu-se în ea (Luca 1, 35). Acest simțământ, ortodocșii îl înțeleg într-o formă mai intimă, nu ca un dar (exterior), ci ca o întrepătrundere.

E simțământul tinderii întregii creații prin Fecioara ce suspină după mila lui Dumnezeu.

Dar, pe când voi (catolicii), printr-o grație care-i este exterioară, o vedeți îndreptățită prin Iisus Hristos – fiind, astfel, de o calitate diferită față de ceilalți oameni – noi (ortodocșii) o vedem curățită lăuntric prin ascensiunea creației către Dumnezeu, mișcare nedespărțită de cea a coborârii lui Dumnezeu în creație.

În urma acestor diferențe, ortodocșii găsesc punctele de vedere catolice drept periculoase.

Iată de ce:

1. Doar Hristos este fără de păcat – pentru că e Dumnezeu. Luând asupra lui firea omenească, El a distrus păcatul.
2. Doar Hristos este Mântuitor.
3. Nu există mântuiți decât întru Iisus Hristos.

Fecioara Maria este plină de har, dar nu impecabilă, pentru că singur Hristos este fără de păcat.

În ortodoxie, *sfîntenia* însăși nu presupune impecabilitatea, ci întrepătrunderea Sfântului Duh cu sufletul și transfigurarea duhovnicească a sufletului și a trupului.

Această „sanctificare”, această transformare ontologică a ființei în sens spiritual, această înduhovnicire a

ființei impregnate de Duh Sfânt este „theosis”-ul grec, preluu al viitoare stări de după A Doua Venire.

Ea nu se înțelege ca o apreciere morală a actelor, iar îndreptățirea joacă un rol foarte mic la noi. Nimeni nu este drept înaintea lui Dumnezeu, iar dacă, la sfârșitul lumii, Dumnezeu n-ar scurta timpul, nimeni nu s-ar mântui. Aceasta înseamnă că îndumnezeirea începe de aici, dar nu se desăvârșește decât ca urmare a Harului lui Dumnezeu.

Controversa occidentală între grația sanctificatoare și grația eficientă și suficientă este înțeleasă de noi în acest cadru. Sfînțirea începe de aici, din această lume, dar ea nu înseamnă „dreptate înaintea lui Dumnezeu”. Cât timp trăiește, orice suflet omenesc este susceptibil de a păcătui. Ceea ce nu înseamnă că va și păcătui în mod necesar, ci că mântuirea sa nu este sigură în timpul vieții sale. Păcatul se regăsește în acțiune (faptă), nu în natura umană și constă, în mod esențial, în îndepărtarea omului de la voia lui Dumnezeu.

Moartea este un punct de răscruce în această luptă pentru sfînțire. Sufletul se desparte de trup și continuă să trăiască astfel în așteptarea Judecății. La Înviere, sufletul se va reînveșmanta în trupul său (la sfînți, separarea de după moarte dintre suflet și trup nu e completă, de unde decurge puterea sfintelor moaște de a face minuni). Atunci va avea loc Judecata, dreptii primind viața veșnică, iar nedrepții având parte de a doua moarte.

Abordând astfel chestiunea sfînțirii, observăm că numeroase motive care i-au dus pe catolici să admită ideea Imaculatei Concepții dispar, deoarece se ajunge la același punct pe altă cale.

Sfânta Fecioară este, deci, Prea Sfântă, adică plină de Duh Sfânt, dar aceasta nu înseamnă impecabilă. Sfântul Ioan Hrisostom a susținut, chiar, în unele din omiliile sale, că a avut, uneori, orgoliu. Fără să fiu obligat să împărtășesc această părere, cred că ea putea fi susceptibilă de a păcătui, dar că, având pe Duhul sălășluind în lăuntrul său, ea a fost plină de har și nu a păcătuit.

Ceea ce vedem în Fecioară este momentul cel mai înalt al creației în fața Dumnezeului său, este cel mai înalt grad de curăție și sfințire, este cel mai înalt vârf al „theosis”-ului firii omenești, iar nu o mișcare de sus în jos. Suspin al întregii făpturi după mântuirea sa, Fecioara este cel mai înalt simțământ al nevoii de a fi mântuit al acesteia.

Curăția sa este chemarea pe care creația o adresează lui Dumnezeu, care, trebuie să o spunem, nu ne obține, singură, mântuirea, căci, dacă nu ar fi mila dumnezească, toată această curăție ar rămâne deșartă, dacă Dumnezeu, în milostivirea Sa, nu ar fi auzit chemarea.

Sfânta Fecioară nu este separată, deci, de firea omenească, nu are o fire diferită de a noastră în ceea ce privește curăția, ci este o persoană în care simțământul sărăciei firii noastre s-a eliberat într-un strigăt al purității de o asemenea forță încât ea a devenit receptacolul lui Dumnezeu în creație. Imaginați-vă întreaga creație ierarhizată în forma unei piramide după gradul de suspin după Dumnezeu. Într-o astfel de piramidă, Sfânta Fecioară este în vârf.

Legată ontologic de firea omenească, cu toate vicisitudinile acesteia, ea este punctul cel mai înalt al oricărei

făpturi, principiul omenesc ce cheamă mântuirea. Ea acoperă toți oamenii și adună toate chemările lor. Prin ea, asemeni unei piramide ce ar descinde din înaltul cerului, Dumnezeu pătrunde în omenire.

MIRCEA VULCĂNESCU

Ocrombrie 1927-Februarie 1928, Paris